

TURİZM BÜLTENİ

Gümüşhane Üniversitesi Turizm Fakültesi'nin 6 Aylık Elektronik Yayın Organıdır.

İLKELERİMİZ

- ★ Empati
- ★ Doğruluk
- ★ Bilimsellik
- ★ Çalışkanlık
- ★ Dürüstlük
- ★ Saygı
- ★ Hoşgörü

BU SAYIDA

FAST FOOD DEĞİL
SLOW FOOD

Ayrıntıları 2'de

SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRAS
VE TURİZM

Ayrıntıları 4'te

TOPLUMLARARASI
ETKİLEŞİME
KATKISI
BAKIMINDAN
TURİZM

Ayrıntıları 5'te

TÜRKİYE'DE KIŞ
TURİZMİNİN
DÜNÜ BUGÜNÜ

Ayrıntıları 6'da

ÇİFTLİK TURİZMİ

Ayrıntıları 8'de

EDEBİYAT
ŞEHİRLERİ
ÜZERİNE BİR
İNCELEME

Ayrıntıları 10'da

ŞİKAYETLERİN
İŞLETMELER
TARAFINDAN
ALGILANIŞI

Ayrıntıları 12'de

KARLAR ALTINDA
KAPADOKYA

Ayrıntıları 13'te

FAKÜLTEMİZDEN
AKADEMİK
ÇALIŞMALAR

TOPLUMLAR ARASI ETKİLEŞİME KATKISI BAKIMINDAN TURİZM

Toplumların varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan sosyalleşme olgusu, turizm etkinlikleri ile zirveye ulaşmaktadır. Toplumların önemli bir ihtiyacının karşılanmasında dikkat çekici bir rol üstlenen turizm, aynı zamanda farklı kültürel değerlere sahip insanları da bir araya getirmektedir. Kimi zaman bu karşılaşmalar olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu durumun temel nedeni, ziyaret eden ve ziyaret edilen farklı özellikteki toplumların sahip oldukları kültürel değerleri başka değerlerle bütünleştirmekte güçlük yaşamasından kaynaklanmaktadır.

güçlük yaşamasından kaynaklanmaktadır. Esasında böyle bir karşılaşmanın olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilmesi, turizm etkinlikleriyle bir araya gelen farklı özellikteki toplumların sosyo-kültürel açıdan olumlu yönde gelişme kaydetmelerine bağlıdır. Toplumlar arasında var olan önyargılar, bir turistik destinasyonun imajını ziyaret edenler açısından doğrudan etkilemektedir. Belki de bu durum, turistik destinasyonlarda turizmin gelişmesini olumsuz yönde etkileyen en önemli nedenlerden birisidir. O halde; turizmin bir destinasyonda gelişebilmesi, bütün olarak turistik destinasyonun yani turistik destinasyonda yaşayan ortak kültürel de-

Devamı 5'inci sayfa

TURİZM FAKÜLTESİ' NDE SEMİNER GÜNLERİ DEVAM EDİYOR

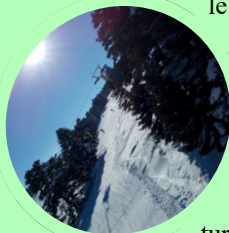

Gümüşhane Üniversitesi, Turizm Fakültesi akademisyenleri tarafından öğrencilerin akademik gelişmelerine katkı sağlamak amacıyla her ay düzenlenen seminerler devam etmektedir. 01 Aralık 2016 tarihinde Arş. Gör. S. Seda KAMBER tarafından 'Moleküler Gastronomi' ve 29 Aralık 2016 tarihinde Öğr. Gör. Murat ÖDEMİŞ tarafından "Turizmde Marka Olmak" konulu seminerler gerçekleştirildi. İletişim Fakültesi amfi salonunda gerçekleştirilen seminerlere üniversite akademik ve idari personel ile öğrenciler katılımıyla ilgili sunumlar gerçekleştirildi. Karşılıklı soru-cevap bölümünün ardından sona erdi.

TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİNİN DÜNÜ BUGÜNÜ

Kış turizmi, dünyanın en fazla rağbet gören spor turizmi çeşitlerinden biridir. Türkiye'de de, özellikle 2000'li yıllarla birlikte kış sporlarına ve kış turizmine yönelik ilginin arttığı gözlenmektedir. 1900'lerin başlarında Erzurum, Kars, Ağrı gibi şehirlerde genellikle ulaşım ve spor amaçlı kullanılan kayağın, bir turizm ögesi haline gelmesinin geçmişi ise 1930'lara kadar gitmektedir. İstanbul

Devamı 6'nci sayfa

ÇİFTLİK TURİZMİ

'Yaşamın zorlukları ve yoğunluğu arasında nefes almak isteyenlere'

Gümüşhane turizmi açısından fırsatlar nelerdir? Sorusuna verilebilecek cevaplar arasında doğa temelli turizm faaliyetleri oldukça önemlidir. Kırsal turizm, tarım turizmi, yayla turizmi, çiftlik turizmi gibi, örneklerini çoğaltabileceğimiz birçok turizm türü açısından önemli potansiyeli olan Gümüşhane, fırsatları değerlendirebilmek için çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır. Bu yazımda Gümüşhane için

Devamı 8'inci sayfa

FAST FOOD DEĞİL SLOW FOOD

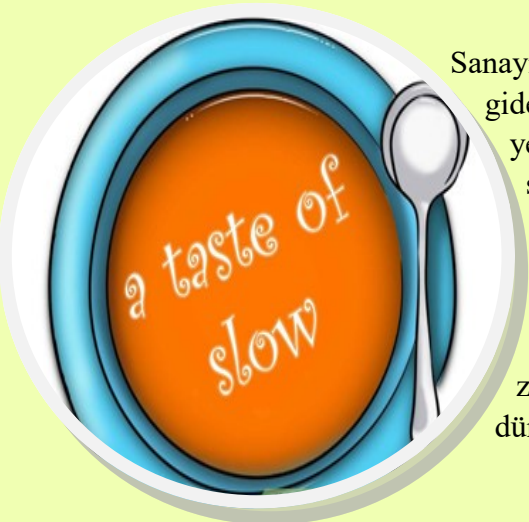
Sosyal bir varlık olan insan, binlerce yıldır çevre ile etkileşim halindedir. Bu etkileşim çevreyi zaman zaman olumlu etkilese de genellikle olumsuz olarak etkilemiştir. İnsan evrimi ve gelişimiyle birlikte ekolojik denge bozulmuş, nüfus artışı enerji kaynaklarını tehdit etmeye başlamış; hava, su, çevre kirliliği derken nükleer enerji santralleri gibi tesisler varlık göstermeye başlamış, kirlenen bitki örtüsü sağlıksız gıda üretimlerini tetiklemiş ve insan sağlığı için ciddi bir sorun haline gelmiştir. İnsanoğlunun kendi elleriyle yarattığı tehditkâr çevre; bitki örtüsünü tahrip etmiş, dengesini bozmuş, toprakları verimsizleştirmiş insan bu sefer de başını ellerinin arasına koyup ‘mevcut durumu değiştirmek için ne yapabiliriz?’ sorusuna cevaplar aramaya başlamıştır.

Arş. Gör. Seda KAMBER

Genel olarak çevre ve buna bağlı olarak güvenli gıda kavramlarının önemini vurgulandığı tarihsel gelişim sürecine baktığımızda; ilk büyük adımın 1972 yılında çevre sorunlarının ayrıntılı olarak ele alındığı Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından düzenlenen ‘İnsan ve Çevre Konferansı’nda atılarak Birleşmiş Milletler Çevre Programının (UNEP) oluşturulduğu görülmektedir. Bir sonraki aşamada 1992 yılında düzenlenen ‘Dünya Zirvesi’ olarak da adlandırılan BM ‘Çevre ve Kalkınma’ konferansı sonuç bildirgesinde ‘Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’ nin imzalanması konuya verilen önemin niteliğini göstermiştir. Nitekim ilerleyen tarihlerde gerçekleştirilen ‘Uluslararası Beslenme Konferansı’ ve ‘Dünya Gıda Zirveleri’nde çevre-gıda-insan üçlemesinin üstünde durularak; insanların sürdürülebilir, güvenli, kaliteli, sağlıklı beslenme alışkanlığını aşılacak gıda maddelerini satın alma ve tüketme hakkı konuları üzerinde önemle durulduğu görülmektedir.

Endüstri devriminin gelişiyile birlikte milyonlarca insan, karşılığı geleneksel yemek pişirme sanatının çöküşüne zemin hazırlayan değişiklikler yapamaya adeta zorlanmış, gelenekselin evrimleşme süreci endüstri devrimiyle farklı bir boyut kazanmıştır. Gelişen teknolojinin yemek kültürüne en büyük olumsuz etkilerinden birisi belki de soğutma sistemlerinin bulunmasıyla birlikte başlamıştır. Buzdolabı ve derin dondurucuların tarih sahnesinde yer almalarıyla dondurulmuş gıdaların adeta can simitleri icat edilmiş olmuştur. Mutfaklarda kullanılan ocakların, fırınların ve teknolojik aletlerin her geçen gün artmasıyla birlikte, geleneksel yemek yapma yöntemlerinin yerini hazır veya yarı pişirilmiş malzemelerin sadece ısıtılması ya da daha kısa sürelerde pişirilmesi işlemleri almaya başlamıştır. Kadının çalışma hayatında da varlık göstermesi, artan gelir seviyesi, çalışma saatlerinin uzaması, zaman tasarrufu sağlama isteği, ucuz ve pratik yemek yapmaya imkân veren malzeme varlığı, restoranların artması, cezbeden farklı yiyecek üretimleriyle geleneksel ve evde beslenme eğilimlerinde farklılar görülmeye başlanmıştır.

Sanayileşme ve kentleşmeyle beraber insanlar kendi ihtiyaçlarını kendilerinin gidermesi ile uğraşmak yerine hazır olan ürünleri tercih etme isteği göstermeye başlamıştır. Bu durum önceleri yerel bir tüketim olarak faaliyet gösterilse de 19. yüzyılın son çeyreğinde değişmeye başlamış; üretici ve tüketici arasındaki mesafeler artmış ve daha çok ile bölgeler üstü üreticiler ortaya çıkmıştır. Küreselleşmeyle sınırlar ortadan kalkmış, yeni tüketim kültürü insanlığın binlerce yılda oluşturduğu gelenekseli bozmaya aday olmaktadır. Geleneksel gıdaların en büyük ve küresel düşmanı; dondurulmuş, hazır ve hızlı gıda akımı olan ‘Fast Food’ okyanuslar aşarak neredeyse tüm dünya ülkelerine merhaba demiş, 7’den 77’ye herkesi kucaklamıştır.

Tüm bu gelişmelerden hareketle; yerel lezzetlere sahip çıkmayı, çevreye duyarlı olmayı, sağlıklı beslenmeyi, ne yediğini bilmeyi, yediği yemekten lezzet almayı ve yemek ile sosyalleşmeyi ilke edinmiş Slow Food (yavaş yemek) akımı, 1986 yılında fast fooda tepki olarak İtalya’da ortaya çıkmıştır.

Akımın öncüsü İtalyan yazar Carlo Petrini ve bir grup destekleyicidir. Roma’da 1200 metrekarelik alanıyla dünyanın en büyüğü olarak lanse edilen Mc Donald’s’ın “M” harfinin İspanyol Merdivenleri’nde bulunan tarihi bir binanın cephesinin neredeyse tamamını kapatması Petrini ve arkadaşları tarafından protesto edilmiş ve slow food hareketinin fitili ateşlenmiştir. Küreselleşmenin gıda sektöründeki simgesi McDonalds’a karşı yapılan eylemin sonucunda doğan bu akım; yerelliği, yavaşlığı ve sofradaki sağlıklı iletişimi simgeleyen İtalyan mutfağını desteklemektedir. Yavaş yemek, sadece bir yiyeceğin kısık ateşte pişirilmesi anlamında değil; yiyecek üreticileriyle tüketicilerinin, yiyeceğin kendisiyle tüketicinin ve sofrada bulunan kişilerin birbirleriyle iletişimini de kapsamaktaydı. Hareketin fikir babası Petrini’ye göre, hızlı yemek, kişilerarası iletişimi, sohbet şansını, sessizlik imkânını ve duyuşal zevkleri engelleyen, bu şekilde ruhların açlığını doyurmaktan yoksun bir aktivite olarak tanımlanmaktadır.

Slow Food hareketi, 1989 yılında 15 ülke delegesi ile birlikte Paris’te uluslararası bir boyut kazanmış, günümüzde 132 ülkeden 100 bine yakın üyesiyle uluslararası bir sivil toplum örgütüne dönüşmüştür. Slow Food, “iyi, temiz, adil gıda” felsefesi ile ortaya çıkmış, çevreyi, hayvan varlığını ve üreticilerin gelir düzeyini önemsemiştir. Sürdürülebilirlik ve sosyal adalet konularında farkındalığı artırmayı amaçlayan Slow Food felsefesinin özetle; geleneksel gıdaları koruma altına almayı, biyolojik çeşitliliği korumayı, yemek eğitimi ve yerel ekonomiyi desteklemeyi amaç edindiği görülmektedir.

Tanım olarak “Slow Food”, “iyi gıda (good) + temiz gıda (clean) + adil gıda (fair) üçlemesinden oluşmuş ve bunun neticesinde “sürdürülebilir kaliteli gıda” kavramına ulaşmayı benimsemiştir. Simgesi Salyangoz olan Slow Food’ un enteresan olan bu simgeyi seçmesindeki amaç; salyangozun yavaş hareket etmesi ve hareketi sırasında arkasında iz bırakması olarak belirtilmektedir.

Unutulmamalıdır ki, bir kültürün varlığı bir ulusun varlığını veya bir topluluğun varlığı bir kültürün varlığını gösterir. Tarihsel ve insan eseri olan kültür toplumdan topluma farklılık gösterir. Toplumların geçmişinden, coğrafyasından, yaşayış biçimlerinden, kültürel yapısından ve beslenme ihtiyaçlarından doğarak oluşan ve şekillenen ‘yemek kültürü’ de toplumsal kültürün bir uzantısıdır. O halde geçmişimize sahip çıkmanın bir yolu da yerel yemeklerimize, yemek kültürümüze sahip çıkmaktır. O halde iyiye, güzele, sağlıklıya, asıl olana sahip çıkmak adına ‘fast food değil SLOW FOOD’!

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE TURİZM

Kültürel miras, gözle görülebilen objeler ve eserlerden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Genel anlamda insanlığa ait kültürel miras, dünyanın dört bir yanındaki sayısız topluluğa ve gruba ait olan, nesilden nesile aktarılan yaşayan hafızayı ve geleneklerin tümünü kapsamaktadır. Dolayısıyla kültürel miras, somut kültürel miras unsurlarıyla birlikte somut olmayan unsurları da kapsamına almalıdır (UNESCO, 2007).

Yrd. Doç. Dr. İsmail ÇALIK

UNESCO (2015) somut olmayan kültürel miras unsurlarını genel olarak; ağızdan ağıza yayılmış olan gelenek ve adetler, çeşitli sanat etkinlikleri, sosyal uygulamalar ve etkinlikler, festivaller, evren ve doğa hakkındaki bilgi birikimi ve uygulamalar veya geleneksel sanata ait bilgi birikimi ve uygulamalar şeklinde tarif etmektedir.

Somit olmayan kültürel miras; topluluklara, gruplara ve bireylere bir kültürün devamı ve bir kültüre ait olma hissini vermekte ve onların dünyayı anlamalarını sağlayarak dünyaya ve yaşamlarına bir anlam yüklemelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca mevcut somut olmayan kültürel miras, dünyadaki kültürel çeşitliliğe ışık tutmakta ve insanlığın günümüze kadarki yaratıcı potansiyelini ortaya koymaktadır.

UNESCO, mevcut kültürel miras unsurlarının yaşatılması ve nesilden nesile aktarılması anlamında dünya çapındaki tanıtımlarını sürdürmekte ve bu anlamda farklı ülkelerle uluslararası işbirliğine yönelmektedir (UNESCO, 2007).

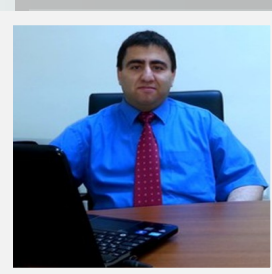
Sürdürülebilir turizm ise “mevcut turistlerin ve ev sahibi toplumların istek ve beklentilerini karşılayan, ekonomik, sosyal, estetik talepleri öngören, kültürel bütünlüğün, zorunlu ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin devamlılığının sağlandığı bir planlama süreci” olarak tanımlanmıştır (UNEP, 2003, s. 7). Bu planlama sürecinde karar vericilere rehber niteliği taşıyan en temel kaynak, sürdürülebilir turizm göstergeleridir. Ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel konularda belirlenen göstergeler; turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinin ölçülmesinde kullanılan veri setleridir. Bu veri setleri, gerek belli bir turizm alanı için gerekse bölgesel anlamda belirlenmektedir. Sürdürülebilir turizm göstergeleri ile ilgili yapılan en kapsamlı çalışma, 2004 yılında Dünya Turizm Örgütü tarafından hazırlanan “Turizm destinasyonları için sürdürülebilir turizm gösterge rehberi” adlı çalışmadır. Bu çalışmada sürdürülebilir turizm ile ilgili ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel göstergeler arasında, yerel kültür üzerine bilgiler ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin göstergeler yer almaktadır.

Yukarıdaki kavramsal açıklamalardan sonra rahatlıkla belirtebiliriz ki sürdürülebilir turizm; el sanatları, efsaneler, yöresel gastronomi unsurları, yöresel mimari vb. somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunmasında elzem bir rol üstlenmektedir. Koruma-kullanma dengesi bağlamında belirtilen kültürel miras unsurlarının kayıt altına alınması ve korunmasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hem bölge halkının ekonomik refahına katkı sağlayacak, hem de bu gibi yazılı metinler birçok araştırmaya kaynaklık edecektir.

TOPLUMLAR ARASI ETKİLEŞİME KATKISI BAKIMINDAN TURİZM

Toplumların varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan sosyalleşme olgusu, turizm etkinlikleri ile zirveye ulaşmaktadır. Toplumların önemli bir ihtiyacının karşılanmasında dikkat çekici bir rol üstlenen turizm, aynı zamanda farklı kültürel değerlere sahip insanları da bir araya getirmektedir. Kimi zaman bu karşılaşmalar olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu durumun temel nedeni, ziyaret eden ve ziyaret edilen farklı özellikteki toplumların sahip oldukları kültürel değerleri başka değerlerle bütünleştirmekte güçlük yaşamasından kaynaklanmaktadır. Esasında böyle bir karşılaşmanın olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilmesi, turizm etkinlikleriyle bir araya gelen farklı özellikteki toplumların sosyo-kültürel açıdan olumlu yönde gelişme kaydetmelerine bağlıdır.

Öğr. Gör. Murat ÖDEMİŞ

Toplumlar arasında var olan önyargılar, bir turistik destinasyonun imajını ziyaret edenler açısından doğrudan etkilemektedir. Belki de bu durum, turistik destinasyonlarda turizmin gelişmesini olumsuz yönde etkileyen en önemli nedenlerden birisidir. O halde; turizmin bir destinasyonda gelişebilmesi, bütün olarak turistik destinasyonun yani turistik destinasyonda yaşayan ortak kültürel değerlere sahip tüm bireylerin ziyaretçi toplumlar tarafından olumlu algılanmasıyla mümkündür. Dolayısıyla bir destinasyonda turizmin gelişmesi, ziyaret eden ve ziyaret edilen toplumların önceden kendi aralarında iyi ilişkiler geliştirmiş olmalarına bağlıdır. Diğer taraftan, ilerleyen süreçte ise turizmin toplumlar arası ilişkileri olumlu yönde geliştirme potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla toplumlar arası ilişkilerin turizmi, turizmin toplumlar arası ilişkileri etkilediği çift yönlü bir ilişkinin varlığından bahsetmek gerekir.

Turizmin toplumlara olan etkisinin ise, yine toplumların gelişmişlik düzeyiyle açıklanabileceği söylenebilir. Kültürel değerlerine sıkı sıkıya bağlı bilinç düzeyi yüksek toplumlar, turizmin olumlu etkilerinden istifade etmenin yollarını kolaylıkla keşfedebilirler. Bu tür toplumlar turizmi kendi değerlerini yok edici bir unsur olarak görmezler, bilakis turizmi farklı özellikteki toplumların iyi yönlerini kendilerine referans alabilecekleri önemli bir fırsat ve etkileşim aracı olarak görecektir. Sahip oldukları değerleri iyi tanıyan ve özümsemiş olan, kültürel değerleriyle duygusal bağları oldukça güçlü ve değerlerini üst düzey koruma bilinciyle hareket ederek gelecek nesillere aktarmayı bir görev bilen toplumlar; turizmin olumsuz etkileriyle karşılaşsalar dahi kolay kolay yok olmayacaklardır. Bu tür toplumlar, turizm etkinlikleri sırasında çoğunlukla etkilenen değil; etkileyen rolü üstlenmektedir. Ancak turizmin bu tür toplumlara hiçbir olumsuz etkisinin olmayacağını söylemek çok da gerçekçi değildir.

Diğer yandan turizmin en önemli özelliğini vurgulamak gerekmektedir. Turizm, sosyo-kültürel açıdan gelişmemiş ya da gelişmekte olan toplumların olumlu yönde gelişme kaydedebilmesine katkıda bulunabilir. Ancak turizmin olumlu yönlerinin artırılabilmesi noktasında, söz konusu destinasyonun özellikle eğitim kurumlarına ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşüğü söylenebilir. Toplumsal gelişmenin sağlanabilmesine yönelik olarak destinasyonda yaşayan bireylere farklı toplumların yaşayışları, kültürel alışkanlıkları hakkında bilgiler verilmeli, turizmin olumlu ve olumsuz yönleri anlatılmalı ve özellikle yabancı ziyaretçi profiline uygun yabancı dil eğitimleri verilmelidir. Turizmin, ziyaret edenler ve ziyaret edilenler arasındaki çift yönlü bir ilişkiye dayanması nedeniyle, yalnızca yerel halkın bakış açısının geliştirilmesine odaklanan tek yönlü gelişimin sağlanması yeterli değildir. Aynı zamanda, yabancı ziyaretçilerin de ziyaret edecekleri destinasyonun yerel topluluğu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması için gerekli çabanın gösterilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla turizm, yalnızca insanların ruhsal ve bedensel huzurunu sağlayan bir boş zaman aktivitesi değildir; aynı zamanda etkili bir planlama çerçevesinde geliştirilmesi halinde, toplumlar arası ilişkilerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi anlamında toplumsal sorumluluğu üstlenebilecek önemli bir enstrümandır.

TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİNİN DÜNÜ BUGÜNÜ

Kış turizmi, dünyanın en fazla rağbet gören spor turizmi çeşitlerinden biridir. Türkiye'de de, özellikle 2000'li yıllarla birlikte kış sporlarına ve kış turizmine yönelik ilginin arttığı gözlenmektedir. 1900'lerin başlarında Erzurum, Kars, Ağrı gibi şehirlerde genellikle ulaşım ve spor amaçlı kullanılan kayağın, bir turizm ögesi haline gelmesinin geçmişi ise 1930'lara kadar gitmektedir. İstanbul Galatasaray Lisesi'nden yabancı uyruklu öğretmenlerin 1933 yılında Uludağ'a kayak yapmak için düzenledikleri geziler, çoğu kaynağa göre, ülkemizde kış turizminin başlangıcını oluşturmaktadır. Henüz deniz-kum-güneş turizminin dahi önemli bir gelişim göstermediği bu yıllarda Uludağ'da kış turizminin gelişmesi adına önemli çabalar gerçekleştirilmiştir. 1929 yılında yazın hizmet vermesi amacıyla yapımına başlanan ve 1931 yılında hizmete giren Uludağ (Büyük) Otel, 1933 yılında kışları da hizmet vermeye başlamıştır. 1933 yılında ayrıca, ülkemizin kış sporları ve kış turizmi tarihinde çok önemli bir yeri olan Bursa Dağcılık Kulübü kurulmuştur. Şehrin ileri gelenleri (işadamları, yerel yöneticiler vb.) tarafından kurulan bu kulüp; henüz ulaşımın son derece ilkel koşullarda gerçekleştirildiği dönemlerde, Uludağ'da ulaşım, güvenlik, barınma vb. pek çok konuda önemli katkılar sunmuştur. Bir avuç kayak sevdalısı insanın bir araya gelmesiyle kurulan bu kulüp, sonraki yıllarda dağılsa da, Uludağ'ın ve Türkiye'nin kış turizmi tarihine ismini altın harflerle yazdırmıştır.

Arş.Gör.Dr. Savaş EVREN

Türkiye'de kış turizminin gelişiminin, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin batılılaşma ve modernleşme çabalarının bir parçası olduğunu söylemek de mümkündür. Zira Uludağ (Büyük) Otel'in kurulması ve Uludağ Kayakevi'nin açılması (1935), tamamen kamu yatırımlarıyla olmuştur ve kayak sporunun yaygınlaşmasında tek parti dönemi hükümetinin Bursa temsilcilerinin önemli payı olmuştur. 1940'lı yılların ortalarından itibaren özel sektörün yatırım yapmaya başlaması ise Uludağ'ı özellikle İstanbul'un varlıklı ailelerinin uğrak noktası haline getirmiştir. Bu kapsamda, Beceren Otelin kurucusu Mehmet Beceren, Otel Fahri'nin kurucusu Fahri Kınav ve Alkoçlar Otel'in kurucusu Enver Alkoçlar öncü yatırımcılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün Uludağ'da 27 konaklama tesisinde, 3000'in üzerinde yatak kapasitesi bulunmakta, ayrıca kayakçıları pistlere taşıyan 22 mekanik tesis bulunmaktadır.

Uludağ, 1970'li yıllara kadar Türkiye'de kış turizmi pazarının %70'ine hakim olmuştur. 1970'lerin sonlarına doğru ise artık rakipler artmaya ve güçlenmeye başlamıştır. Ankara-Elmadağ (1956), Kayseri-Erciyes (1963), Erzurum-Palandöken (1969), Kars-Sarıkamış (1969) ve Bolu-Kartalkaya (1977) zamanla faaliyete giren ve

Türkiye'de kış turizminin ülke geneline yayılmasına etki eden destinasyonlardan bazılarıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre; 2016 yılı itibarıyla Türkiye'de sekiz faal (Erciyes, Davraz, Ilgaz, Kartalkaya, Kartepe, Palandöken, Sarıkamış, Uludağ), toplam 28 kayak merkezi bulunmaktadır. Osman Cenk Demiroğlu ise 2014 yılında yayımladığı "Kış Turizmi" başlıklı kitapta, kendi gözlem ve deneyimlerinden hareketle, Türkiye'de kayak yapılabilen 51 alan bulunduğunu ifade etmektedir.

Yukarıda bahsi geçen destinasyonlardan bazılarına kısaca değinmek gerekirse; bunlardan özellikle Kartalkaya'nın, faaliyete girdiği dönemden itibaren, Uludağ'a önemli bir rakip olduğunu söylemek mümkündür. 1974 yılında Mazhar Murtazaoğlu'nun (Kartal Otellerinin kurucusu) büyük çabalarıyla kurulan Kartalkaya, bugün özellikle yüksek gelir kesiminden kayak severleri çeken önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Ayrıca Palandöken ve Sarıkamış da, ana pazarlara uzak olmalarına rağmen; daha soğuk iklime sahip doğu bölgesinde olmanın avantajıyla kar kalitesi, kar güvenirliliği ve pist olanaklarıyla önemli rakipler olarak pazarda yerlerini almışlardır. Palandöken, şehir merkezine 5-10 dakika mesafede olan ender destinasyonlardan biridir ve çoğu destinasyonun aksine dağda bulunan otellerin önemli bir kısmı kurumsallaşmış büyük otellerdir.

Özellikle 2011 Üniversitelerarası Kış Olimpiyatları kapsamında yapılan yatırımlardan sonra destinasyonda önemli gelişmeler yaşanmış; mekanik tesis sayısı artmış, buz hokeyi, atlama kuleleri vb. üniteler kurulmuş, Konaklı pistleri hizmete sokulmuştur. Sarıkamış ise turizm üstyapısı açısından çok zengin olmasa da, ağaçlar arasında toz kar üzerinde kayak yapmanın zevkini sunan önemli bir destinasyondur. Erciyes, 1963'te bir kış turizmi merkezi olarak kabul edilmesine rağmen, asıl gelişimini 2000'li yıllarda, belediye yatırımları ve destinasyon yönetim örgütünün kurulmasıyla sağlayan, son dönemin en hızlı gelişen destinasyonudur. 2011 yılında kurulan ve Türkiye'de örneğine pek rastlanmayan profesyonel destinasyon yönetim örgütü (Erciyes A.Ş.), kuşkusuz destinasyonun en önemli avantajıdır. 2005 yılından bu yana sürdürülen çalışmalarda pist uzunluğu 102 km'ye, lift uzunluğu 25.573 metreye çıkarılmıştır (saatte 3.600 kişiyi taşıyabilmektedir). Ancak destinasyonun turizm üstyapısının henüz yeterli olduğunu söylemek zordur.

Güncel duruma bakıldığında, 2016-2017 kış sezonunun, ülkenin çoğu bölgesinin yoğun kar yağışı alması nedeniyle, hemen hemen tüm destinasyonlar için iyi başladığını söylemek mümkündür. Özellikle büyük pazarlara yakın, popüler destinasyonlarda, yılbaşı tatilinin dolu geçtiği ve sömestr tatili rezervasyonlarının önemli ölçüde dolduğu bilinmektedir. Bu durum geçtiğimiz yıllarda önemli sorunlar yaşayan kış turizmi sektörü açısından son derece önemlidir. Geçtiğimiz dönemde, özellikle 2013-2014 sezonu son derece kötü geçmişti. O yıl kar yağışı ülke genelinde çok zayıf gerçekleşmiş, suni karlama sistemlerine sahip Erciyes ve Palandöken gibi destinasyonlarda dahi önemli kayıplar yaşanmıştır. Zira suni karlama sistemlerinin çalışması için de belirli doğa koşulları gerekmektedir (sıcaklığın -5'in altında olması gibi). Suni karlama sistemi olmayan Uludağ gibi destinasyonlarda ise kayıp daha da büyük olmuştur. Son yıllarda, kış turizmi destinasyonlarına yönelik yatırımların devam ettiği de gözlenmektedir. Bu kapsamda, bir taraftan mevcut destinasyonların geliştirilmesine yönelik çabalar ortaya konurken, diğer taraftan yeni destinasyonların geliştirilmesine çalışılmaktadır. Örneğin Erciyes'te gelişim süreci, bir kısmı tamamlanan 21 otel projesiyle, mekanik tesislerin kapasitesinin artırılmasıyla ve pistlerden canlı yayın olanaklarıyla devam etmektedir. Öte yandan, Kartalkaya'da suni karlama sistemlerinin yaygınlaştırılması için çalışmalar sürmekte, mekanik tesislerin geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Ilgaz'da ise uzun yıllar hizmet veren pistler yetersiz kalınca yeni pistlerin açılması için çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Pazaraya yeni giren destinasyonlar arasında ise Sivas Yıldız Dağı Kayak Merkezi, Erciyes A.Ş. danışmanlığında önemli bir gelişme göstermektedir. Ayrıca Erzincan Ergan Dağı Kayak Merkezi de pazarın önemli destinasyonlarından biri olmaya adaydır.

ÇİFTLİK TURİZMİ

‘Yaşamın zorlukları ve yoğunluğu arasında nefes almak isteyenlere’

Gümüşhane turizmi açısından fırsatlar nelerdir? Sorusuna verilebilecek cevaplar arasında doğa temelli turizm faaliyetleri oldukça önemlidir. Kırsal turizm, tarım turizmi, yayla turizmi, çiftlik turizmi gibi, örneklerini çoğaltabileceğimiz birçok turizm türü açısından önemli potansiyeli olan Gümüşhane, fırsatları değerlendirebilmek için çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır. Bu yazımda Gümüşhane için önemli bir fırsat olarak öngördüğüm çiftlik turizmini açıklamak istedim.

Çiftlik turizmi, kırsal bölgelerde, çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çevresine çiftlik ürünü sağlayan bir işletmenin aynı zamanda turizm konaklama olanakları sağlaması, gelen turistlerin de isterlerse bir çalışma programına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan bir girişimdir.

Yrd.Doç.Dr. Uğur AKDU

Fotoğraf: <http://www.karadenizdesonnokta.com.tr/bolgeyelituristler-tatil-yapariken-calisiyor-h14356.html>

Çiftlik turizmi, kırsal bölgelerde, çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çevresine çiftlik ürünü sağlayan bir işletmenin aynı zamanda turizm konaklama olanakları sağlaması, gelen turistlerin de isterlerse bir çalışma programına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan bir girişimdir. Özetle; Çiftliklerde, değişik tarım ürünleri üretimi ve değerlendirmesi yanında, çiftlik ürünlerinin bir şekilde pazarlandığı, taze gıda maddelerinin turistlere sunulduğu bir düzen içinde geceleme ve yeme-içme imkânlarının basit tesislerde sağlanmasıdır. Kentlerin çevrelerindeki küçük köy evlerinde, doğaya dönük ufak tarım işletmesi de yapma imkânı bulunan yerleşimlerde doğaya dönük yaşam olgusunun hafta sonu uygulamasıdır.

Çiftlik turizmi özellikle 20. yüzyıl içinde popüler bir faaliyet olarak gelişmiştir ve günümüzde tüm Avrupa ülkelerinde yaygın bir uygulama olmuştur. Kuzey Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda ve Filipinler gibi ülkelerde çiftlikler profesyonel birliklerle organize edilmektedir.

İtalya'daki Agri Tour, Almanya'daki Bauernhofurlaub veya İsviçre'deki Bo Pa Lantgard bunlara örnek olarak verilebilir. internet kullanımının yaygınlaşması ile çiftlik turizmi pazarlaması da küresel hale gelmiştir.

Çiftlik turizmi hangi faaliyetleri içermektedir?

- * Konaklama,
- * Çiftlik ziyaretçileri merkezi, galeriler ve müzeler,
- * Ürünlerin ve elışı ürünlerin satışı için çiftlik dükkanları,
- * Rehberli yürüyüşler,
- * Eğitimsel ziyaretler,
- * Meyve toplama, ata binme, balık tutma gibi çiftlik aktiviteleri,
- * Yiyecek ve içecek pazarı.

Turistler Neden Çiftlik Turizmine Katılmak İster?

Çiftlik turizmine katılan turistin amacı yaşadığı ortamdan farklı olan çiftlik ortamında belirli bir süre çiftlik hayatını yaşamaktır. Turist, belirli bir süre çiftçi gibi doğal ortamı yaşar. Çiftlik turizmi çok çeşitli nedenlerle ilgi çekmektedir. Çiftlikler memnuniyet verici, sessiz, sakin, huzur verici olarak anlaşılmaktadır. Buna ek olarak çiftlik hayvanları özellikle çocukların ilgisini çekmektedir. Çiftlik turistleri çoğunlukla halkla bütünleşmek ister. Çiftlik turizmi doğal yaşam ve geçmişe yönelik nostalji yaratır. Çiftlik turistleri alternatifler ve bireysel deneyimler yaşamak isterler ve geleneksel turist konaklamalarından uzaklaşmak isterler. Geleneksel kitle turizmine karşı olumsuz fikirler, çiftlik

turizmine olan ilginin artmasının temelini oluşturmaktadır. Bazı çiftlik turistleri deneyimlere bizzat katılmak yerine izleyici olarak çiftlik turizmi faaliyetlerine ilgi gösterebilmektedirler Almanya'da yapılan bir araştırmada çiftlik turistlerinin seyahat güdülerini incelenmiştir. Buna göre çiftlik turistlerinin seyahat güdülerinin başında doğa/ortam gelmektedir. Bu güdüyü sırasıyla serbest zaman, geziler ve sakin dinlendirici ortam takip etmektedir. Bu araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç ise çiftlik turistlerinin turizm kaynaklarına verdikleri önemdir. Turistler için en önemli öğe, doğal manzardır, bunu yüzme ve sörf için göller, yerel lokantalar, bisiklet ve yürüyüş alanı, doğal kaynaklar ve iklim izlemektedir.

Çiftlik Turizminin Faydaları Nelerdir?

Çiftlik Turizminin Sosyo- Kültürel Faydaları

- * Yiyecek üretimi ve doğal yöntemler ile ilgili bilgi sağlar.
- * Çevreye ilgi artar.
- * Modern yaşam ve yiyecek üretimine karşı eleştirel davranışların ortaya çıkmasına neden olur.
- * Çocuklara hayvanlar ile iletişim kurma fırsatı verir.
- * Sosyal ilişki ve kültürel değişikliklerin artmasını sağlar.
- * Çiftçiler için dünyaya bir pencere açar.
- * Çiftçilerin anlayışlarının gelişmesine yardımcı olur.
- * Kırsal bölgelerdeki problemlerin farkındalığını artırır.

Çiftlik Turizminin Ekolojik Faydaları

- * Ekolojik ürün üretimine yardımcı olur.
- * Yerel kaynaklardan yararlanır.
- * Az enerji kullanımını gerektirir.
- * Çevre üzerinde fiziksel etkisi oldukça azdır.
- * Tarımsal, kültürel ve geleneksel çevrenin korunmasına yardımcı olur.
- * Biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olur.

Çiftlik Turizminin Ekonomik Faydaları

- * Yerel finansal kaynakları seferber eder.
- * Kırsal ekonomiyi çeşitlendirir ve dengede tutar.
- * Piyasa değişikliklerine karşı esneklik sağlar.
- * Yeni iş fırsatları doğurur.
- * Çarpan etkisi diğer ekonomik sektörlerle katkıda bulunur ve dengeler.
- * Çiftlik ürünlerini satma yoluyla ek gelir sağlar.
- * Kesintisiz, doğrudan kullanılabilir gelir sağlar.
- * Kadınlar için iş imkânı sunar.
- * Yurtiçi harcamalar yoluyla ulusal ekonomiyi destekler.

Çiftlik Turizminin Politik Faydaları

- * Çevresel bölgeleri destekler.
- * Göçü azaltır.
- * Alt yapı tedarikini destekler.

Türkiye'de çiftlik turizmi adına bir devlet yapılanması bulunmamaktadır. Ancak, Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça geç bir tarih olsa da 2004 yılından itibaren Türkiye'de TaTuTa, adıyla Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin başvurusuyla Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı çerçevesinde 25 ayrı çiftlikte bir proje başlatılmıştır. Proje günümüzde de faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Çiftlik turizmi gibi özel ilgi turizmi türleri Gümüşhane ve birçok bölge için önemli bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Burada önemli olan atılacak tüm adımların hesaplı, planlı ve sürdürülebilir olmasıdır.

Not: Bu yazı, yazarlarından olduğum 'Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Ekoturizmin Kavramsal Açından İrdelenmesi' adlı makalemizden derlenmiştir. Kapsamlı bilgi için akduugur@hotmail.com adresine mail atabilirsiniz.

EDEBİYAT ŞEHİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yrd. Doç. Dr. Bilal YALÇIN

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı (Creative Cities Network), UNESCO tarafından 2004 yılında kurulmuş olup, çeşitli bölgelerden, farklı gelir seviyeleri, kapasite ve nüfusa sahip şehirleri yaratıcı endüstri alanlarında çalışmak üzere bir araya getiren bir girişimdir. Şehirler; tarihi ve kültürel geçmişleri, çeşitli kültür aktörlerini bir arada bulandıran dinamik yapılarıyla yaratıcılığın yeni boyutlarını üretme ve keşfetme gücünde olan yerler olarak görülmektedir.

Sanatçı, yani insanda estetik duyguyu heyecana getirecek değerde meydana getirilmiş şiir, sahne eseri, hikâye, roman, söylev gibi nazım veya nesir halindeki eserlerin hepsine birden verilen isim olarak edebiyat, aynı zamanda olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazını olarak da tanımlanmaktadır. İnsanlık tarihi kadar eski olarak tanımlanan edebiyatın, günümüz anlayışıyla XVIII yüzyılda kendini tanımlamış olan turizmle ilişkisi birçok boyutta gerçekleşmiş, fakat edebiyat asıl etkileşimini son yıllarda önem kazanan kültür turizminin yaygınlaşmasıyla göstermiştir. Edebiyat ve turizmin ilişkisel boyutları incelendiğinde; edebi eserlerde anlatılan mekânları gezme isteğini artırması destinasyon seçimlerinde etkili olması, değişik kültür ve insanları tanımaya olan bir eğilim oluşturması ya da edebi mirasın çekiciliği gibi konular ön plana çıkarken, özellikle kentsel imajın meydana getirilmesi konusunda da edebiyatın önemini ortaya koymaktadır. Kentsel imajın yaratılmasında ve markalaşma çalışmalarında yazarlar, eserleriyle eş benzeri olmayan bir etkiye sahiptir. Örneğin; Kafka Prag için, Hugo Paris için, Dickens Londra için, Yahya Kemal ve Orhan Veli'de İstanbul için kültürel imge yaratımını üstlenmişlerdir. Söz konusu yazarlar ve diğer birçoğu ait oldukları şehirle o kadar özdeşleşmişlerdir ki birisinin adının söylenmesi diğerini çağrıştırmaktadır; Konya denilince akla Mevlana gelmekte, Yaşar Kemal ile Çukurova birlikte anılmakta, İstanbul'da Prens adaları Sait Faik ile özdeşleşmektedir.

Edinburg (İskoçya) : Edinburg, 2004 yılında UNESCO tarafından ilk Edebiyat Şehir olarak seçilmiştir. Edinburgh Edebiyat Şehri Vakfı, Edinburgh'ta ve dünya genelinde edebiyata aydınlanmış bir yaklaşımı teşvik etmek için yaratıcılığı kullanmak amacıyla kurulmuştur. Yüzyıllardır edebiyatı kapsayan zengin bir mirasa sahiptir. Arthur Conan Doyle (Sherlock Holmes), Walter Scott (Waverley), and JK Rowling (Harry Potter) gibi dünyaca ünlü yazar, şair, oyun yazarının doğduğu ve ev sahipliği yapan bir yerdir.

Melbourne (Avustralya) : Melbourne, Avustralya, Ağustos 2008'de ikinci UNESCO Edebiyat Şehri olarak seçilmiştir. Melbourne Avustralya'daki en büyük yayıncılık ağına ve dört edebiyat festivaline sahiptir: Melbourne Yazarlar Festivali, Overload Şiir Festivali, Alfred Deakin Yenilik Anlatım ve Gelişen Yazarlar Festivali. Avustralya'da en fazla ödünç kitap Melbourne kütüphanelerinden alınmaktadır ve mükemmel bir edebiyat merkezi olan Wheeler Merkezi'nin de burada bulunması Melbourne şehrini önemli bir edebiyat merkezi haline getirmektedir.

Iowa City (ABD) : 2008 yılında UNESCO Edebiyat Şehri olarak belirlenmiştir. Iowa Yazarlar Atölyesi ile birlikte dünyanın ilk Güzel Sanatlar master programı dâhilinde Yaratıcı Yazarlık yüksek lisans programını yaratıcı yazarlıkta bir çita oluşturmak için açmışlardır. Şehir, 1955 yılından bu yana 25 Pulitzer ödüllü yazar yetiştirmiştir.

Dublin (İrlanda) : Dublin 20 Temmuz 2010'da UNESCO tarafından edebiyat şehri seçilmiştir. Dublin, James Joyce ile çok yakından ilişkilidir, ama aynı zamanda Nobel Edebiyat ödüllü sahipleri George Bernard Shaw, WB Yeats, Samuel Beckett ve Seamus Heaney'de buralıdır. Dublin tek bir çalışma için dünyanın en yüksek edebi ödülünü veren-Uluslararası IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü'ne sahiptir. Şehirde yaşayan yazarların çalışmalarından elde ettikleri gelir vergilerden muafır (Dublincityofliterature, 2016).

Reykjavik (İzlanda) : 2 Ağustos 2011'de İzlanda UNESCO Edebiyat Şehri seçilmiştir. Reykjavik Noel öncesi yayın yoğunluğunu ifade etmek için kendi dilindeki kelime 'Jolabokaflođ' ile dünyada tek ülke olabilir. Etrafında yaylar festivali yazarlar okumaları şehrin her yerinde yer alan ve olaylara kamu akın, kitap yardımcıları olma ile olağanüstü bir durumdur. Reykjavik ortaçağ edebiyatı, İzlanda destanları ve Poetic Edda'larına (Ortaçağ İzlanda şiirsel anlatı kitapları) değer vermektedir. Reykjavik çeviride mükemmellik, korunan el yazmaları ve dilsel çalışma için bir merkezdir.

Norwich (İngiltere) : Mayıs 2012'de, Norwich, İngiltere'nin ilk UNESCO Edebiyat Şehri olmuştur. Norwich'li yazarlar dünyayı değiştirmiştir. Thomas Paine'in ortak akıl risalesi, Amerikan Devrimi'nin seyrini etkilemiş Julian of Norwich bir kadın tarafından ilk İngilizce kitabı 1395 yılında yazmıştır. Tehdit edilen yazarlar için İngiltere'nin ilk sığınma şehri ve Uluslararası Sığınma Ağı Şehirlerinin (ICORN) kurucu üyesi olmuştur. İngiltere'nin yayın sektörünün yüzde 5 yeni uluslararası yazım yeri olması ile edebi mükemmellik için bir merkez olmaya devam etmektedir.

Krakow (Polonya): Krakow 2013 yılında UNESCO Edebiyat Şehri seçilmiştir. Polonya dilinin ve edebiyatının beşiği ve Polonyalı edebiyat nobeli kazananların şehridir. Dünyadaki en güzel ve değerli manastır yazıhanesi ve kütüphanelerinin bazılarını içerir ve iki büyük edebi festivale ev sahipliği yapması ile gelişen bir kitap pazarıdır.

Dunedin (Yeni Zelanda): Dunedin; Prag, Heidelberg ve Granada ile aynı gün Aralık 2014 yılında sekizinci Edebiyat Şehri olmuştur. Dunedin efsane ve hikâyeler sözlü tarih ve gelenekleri tarafından yüzyıllar boyunca dokunmuş olan Kai halkının atalarına ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca kitap, kitap tarihi, baskı kültürü ve yeni platformlar ve yayıncılık modelleri mükemmelliği için eşsiz bir merkez olarak görülmektedir.

Heidelberg (Almanya): Dunedin, Prag ve Granada ile 2014 yılında Edebiyat Şehri olmuştur. Heidelberg Almanya'nın en eski üniversitesine, Tercümanlık ve Mütercimlik Enstitüsüne ev sahipliği yapmaktadır. Ortaçağ Alman şiir kitabı Manesse Kodeksi buradadır ve şehirde elli yayın evi bulunmaktadır.

Granada (İspanya): Granada, Dunedin, Prag ve Heidelberg aynı gün, Aralık 2014 yılında Edebiyat Şehri olmuştur. Yüzyıllardır edebiyat için bir merkez granada çok eski zamanlardan beri taşlar üzerine yazılan şiirlerin bulunduğu Alhambra ve yanı sıra yakındaki El Centro Federico Garcia Lorca gibi yerlerin merkezi olmuştur. Yılda 10.000'den fazla kişi Internacional de Poesia de Granada Şiir Festivaline katılmaktadır ve Granada, HAY Festivalinin bir ortağıdır.

Prag (Çek Cumhuriyeti): Prag, Dunedin, Heidelberg ve Granada ile birlikte 2014 yılında 'Edebiyat Şehri' unvanını almıştır. Komünizmin çöküşünden bu yana şehir yenilikçilik ve edebiyat ile patlama yaşamıştır. Kentte yaklaşık 200 kütüphane mevcuttur ve Avrupa'da en yoğun kitapçı bulunan şehirlerin başında gelmektedir. Franz Kafka, Max Bod ve Jaroslav Hašek gibi yazarlar şehri evi olarak benimsemiştir, ayrıca havalimanına yazar ve devlet adamı Vaclav Havel adı verilmiştir.

2015 yılı Aralık ayında yukarıdaki on bir şehre ek olarak dokuz şehre daha UNESCO edebiyat şehri unvanı verilmiştir.

Bağdat (Irak): Bağdat çok sayıda, kütüphaneye, müzeye ve tiyatroya ev sahipliği yapmaktadır. Abbasiler tarafından, 800'lü yılların başında, Bağdat şehrinde kurulan kütüphane ve çeviri merkezinden oluşan Beyt'ül Hikmet bilim merkezi buradadır. 2010 yılından itibaren Birleşmiş Milletler Arapça Dil Günü kutlanmaktadır. 10. Yüzyıl ünlü Arap şairlerinden Tayyib al-Mutanabbi buralıdır. 1969 yılında kurulan çocuk kültür evi, gençlere edebiyatı sevdirmek için çalışmalar yapmaktadır.

Barselona (İspanya): Katalonya Bölgesi'nin kozmopolitan bir şehridir. Şehirde Katalanca ve İspanyolca konuşulmaktadır. Edebiyat festivalleri ve güçlü yayıncılık tarihiyle ön plana çıkmaktadır. Carlos Ruiz Zafón tarafından yazılan The Shadow of the Wind ve The Ildefonso Falcones tarafından yazılan Cathedral of the Sea, gibi çok sayıda romanda geçen bir yer olmuştur.

Lübllyana (Slovenya): Slovenya'nın 283 bin nüfuslu müzik ve sanat başkentidir. 14 uluslararası festival dâhil birçok kültür ve sanat festivaline ev sahipliği yapmaktadır. 2010 yılını boyunca UNESCO dünya kitap başkenti ilan edilmiştir. Slovenya'da 2014 yılında 5.300 kitap basılmıştır. Bunlardan, 1.315 tanesi roman üzerinedir. Basılan eserlerin %66'sı Lübllyana'da basılmıştır.

Lviv (Ukrayna): Ukrayna'nın batısında 723 bin nüfuslu bir şehirdir. Edebiyat ve mimaride Polonya mirasını göstermektedir. Lviv 45 kitapçı, 174 kütüphane ve 54 müzeye ev sahipliği yapmaktadır. Kütüphaneleri şehrin %45'ini temsil eden 334 bin okuyucuya hizmet vermektedir. Lviv'de Doğu Avrupa'nın en eski ve hala faaliyette bulunan 1586 yılında kurulmuş olan The Assumption Brotherhood basım evi bulunmaktadır.

Montevideo (Uruguay): Uruguay'ın güney kıyısında bulunan 1 milyon 400 bin nüfuslu başkentidir. Uruguay'ın sanat ve edebiyat merkezidir. 1900 yılında, José Enrique Rodó, Carlos Vaz Ferreira, Julio Herrera y Reissig, Delmira Agustini ve Felisberto Hernández gibi önemli sayıda yazara ev sahipliği yapmıştır. O tarihten sonra bölgenin Atina'sı olarak anılmıştır.

Nottingham (İngiltere): Nottinghamshire bölgesinde bulunan bir şehirdir. Meşhur kahraman Robin Hood ile bilinen bir yeridir. Aynı zamanda ulusal edebiyat karamanları Lord Byron ve DH Lawrence simgelerindedir. DH Lawrence Mirası, Nottingham Yazarları Stüdyosu ile Nottingham Tiyatro Binası ve Edebiyat Festivali, Nottingham Kelime Festivali gibi farklı edebiyat toplulukları ve geniş kapsamlı edebiyat organizasyonlarına ev sahipliği yapmaktadır.

Óbidos (Portekiz): Lizbon'un kuzeyinde bulunan 11 bin nüfuslu bir kasabadır. Festivaller, sunumlar, toplantılar, konserler okuma ve yazma oturumları ile yazma ve okuma kültürünün tanıtımına katkı yapan bir yerdir. Şiir, fotoğraf, çocuk edebiyatı, tasarım ve yaratıcılık, seyahat, macera ve doğa, gastronomi, şarap ve bağımlılık, tarih ve din ve diğer birçok temayı içeren edebiyat çeşitliliğine sahiptir.

Tartu (Estonya): Estonya'nın 97 bin nüfuslu ikinci büyük şehridir. Şehirde Estonya Edebiyat Müzesi bulunmaktadır. Estonya edebiyat Topluluğu ve Estonyalı Yazarlar Birliği tarafında Crazy Tartu isimli şairlerin, müzisyenlerin ve edebiyatçıların katıldığı festival organize edilmektedir. Tartu Üniversitesi Kütüphanesi 1802 yılında kurulmuş en eski kütüphanedir. 3,7 milyon kitap mevcuttur ve her gün ortalama 2 bin kişi tarafında ziyaret edilmektedir. Tartu Yaratıcı Endüstriler Merkezi 2009 yılında şehir meclisi tarafından kurulmuştur.

Ulyanovsk (Rusya): Ulyanovsk 500 binin üzerinde nüfusuyla Volga Nehri'nin kıyısına kurulmuş Moskova'nın doğusunda bir şehirdir. Lenin'in doğum yeridir. 100'den fazla milletten insan şehirde yaşamaktadır. Romancı Ivan Goncharov'un doğduğu şehirdir. İkinci romanı Oblomov (1859) ile meşhur olmuştur. Adına edebiyat festivali düzenlenmektedir. Tarihçi, dil bilimci ve yazar Nikolai Karamzin de buralıdır. Şariler Nikolai Yazykov, Denis Davydov ve Dmitry Sadovnikov Ulyanovsk'ta yaşamışlardır.

ŞİKAYETLERİN İŞLETMELER TARAFINDAN ALGILANIŞI

‘Şikayetler Fırsat Olabilir mi?’

Kişinin satın aldığı ürünle ilgili yaşadığı sıkıntılar sonrası, memnuniyetsizlik yaşaması ve ilgili yerlere memnuniyetsizliğini ifade etmesi durumu şikayet olarak isimlendirilmektedir. Memnuniyetsizlik yaşamak şikayetçi olmak anlamına gelir mi? Hayır, yaşanan problemler nedeniyle memnuniyetsizlik yaşanması, tek başına yeterli olmayıp ilgili kişi ya da kurumlara bunun yansıtılması gerekmektedir.

Yaşanılan sorun nedeniyle müşteri beklentilerinin karşılanmamasından dolayı hayal kırıklığı yaşama, öfke, hüznün vb. duygular yaşayabilmektedir. Yaşanılan olumsuz duygular sonrası müşteriler, şikayete yönelik farklı davranışlar sergileyebilmektedirler. Kimi müşteri yaşanan sorun sonrasında ilgili kişi ya da birimlere şikayet eyleminde bulunmayı tercih edebilirken; kimi müşteri ise sorun yaşasa da bunu eyleme dönüştürmek yerine işletmeden ayrılabilir ve yeniden aynı işletmeyi tercih etmeyebilir veya çevresinde veya internet yorum sitelerinde işletmeye yönelik olumsuz eleştiriler yapmayı tercih edebilir. Müşterilerin şikayet eyleminde bulunmamasında yeterli zamanlarının olmaması, nasıl şikayet edecekleri konusunda yeterli bilgilerinin olmaması yada şikayetlerinin çözümlenebileceğine inanmamaları etkili olabilmektedir. Peki, hangisi daha tehlikelidir yani hangisi işletmeye daha fazla zarar verir? Bu konuda yapılan çalışmalar insanların çok küçük bir kısmının şikayet eyleminde bulunduğu yönündedir.

Arş. Gör. Serap AKDU

Konuya işletmeler açısından bakıldığında, şikayet konusu genellikle işletmenin olumsuz değerlendirilmesine neden olabilen olumsuz bir konu olarak görülmekte olup görmezden gelinmektedir. Şikayetler gerçekten işletmeler için olumsuz bir durum mudur? Bu oldukça yanlış bir algıdır. Şikayetler işletmenin müşteri memnuniyetsizliğine neden oldukları durumdan haberdar olmalarını sağlamakla birlikte işletmeye müşteri memnuniyetini yeniden sağlama şansı sunan birer fırsat olarak değerlendirilmelidir. İşletme eksikliklerini bilemezse sürekli o şekilde ürün sunmaya devam eder ve bu süreçte hızla müşteri kaybı yaşamaya devam edebilir.

Oysaki şikayetler sayesinde eksiklikleri belirleyerek bunları telafi etme fırsatı bulabilir ve daha kaliteli ürün sunumu ile daha memnun müşteriler elde edebilir. Hatta memnun müşterilerin çevrelerinde yapabilecekleri olumlu yorumlar sayesinde yeni müşteriler de kazanabilir. İşletmelerin şikayet konusundaki sahip oldukları olumsuz algıyı yok etmek gerektiği söylenebilir.

KARLAR ALTINDA KAPADOKYA

Öğr. Gör. Ertuğrul DÜZGÜN
Profesyonel Turist Rehberi

Okulların yarıyıl tatiline girmesiyle birlikte öğrenciler, aileler, öğretmenler ve diğer seyahat gönüllüleri çoktan gezi planları yapmaya başladılar. Eminim çoğumuz "Bu karda kışta nereye gideceğiz?" sorusuna yanıt arıyor. Hadi şimdi bu soruya bir çözüm bulalım ve sizleri tarihe 'Güzel Atlar Ülkesi' olarak nam salmış olan Kapadokya'ya götürelim...

TUR PROGRAMI

Tuz Gölü, Ürgüp, Göreme Açık Hava Müzesi, Paşabağ, Zelve, Devrent Vadisi, Sinasos, Uçhisar, Avanos, Derinkuyu veya Kaymaklı Yeraltı Şehri,

KAPADOKYA

Doğanın bir başka güzellikle işlediği, göreceğiniz birçok yerden farklı bir dünyadır Kapadokya. Tarihsel süreç içerisinde önemli bir yeri de bulunan bu bölge farklı doğasıyla olduğu kadar jeolojik yapısı ve tarihi ile de dikkat çekmektedir. Farklılığı daha isminde görülen bölgenin adını, eski Pers dilinde 'Güzel Atlar Ülkesi' anlamına gelen "Katpatuka" sözcüğünden almaktadır. Burada gökyüzünde ve yeryüzünde doğanın baş döndürücü güzellikleriyle tanışabilir, yeraltındaki ayrı bir dünyaya şahitlik edebilirsiniz. Peki nedir bu şehri farklı kılan şey? Öncelikle bölgedeki değişik jeolojik yapıların farklılığı göze çarpmaktadır. Dünyanın her yerinden insanlar buradaki oluşumu ziyaret etmekte. Bunlardan belki de en önemlisi sembol yapısı Peri Bacaları olmuştur. Doğa harikası peri bacalarının öyküsü milyonlarca yıl öncesine kadar gitmektedir. Önceden aktif birer volkan olan Erciyes ve Hasandagı'ndaki patlamalar sonunda, lavlar geniş platoya yayılarak toprağın, göllerin ve akarsuların üzerinde farklı kalınlık ve sertliklerde tuf tabakası oluşturmuşlardır. Ana volkanlardan püsküren maddelerle şekillenen plato, şiddeti daha az olan küçük volkanların püskürmesiyle sürekli değişime uğramıştır. Yüzlerce yıl başta Kızılırmak olmak üzere birçok akarsuyun, gölün, vadi yamaçlarından inen sel sularının ve sert rüzgarların, tuf tabakasını aşındırmasıyla peri bacaları ve vadiler oluşmuş ve Kapadokya bölgesi bugünkü halini almıştır. Tabi bu anlatım bilimsel temelleri olan bir anlatımdır. Bu oluşumu bir turist rehberine sorduğunuzda daha farklı mitolojik hikayelerle anlatabilir. Bu efsaneleri bilerek anlatmıyorum ki gittiğinizde rehber anlatırkenki yaşayacağınız heyecanı kaçırmayın istiyorum. Kapadokya'da erozyonun oluşturduğu peri bacaları şapkalı, konili, sütunlu ya da mantar biçimli olan sivri kayalardır. Peri bacaları daha çok Ürgüp-Uçhisar-Avanos üçgeni arasındaki vadilerde, Ürgüp-Şahinefendi arasındaki bölgede, Nevşehir Çat kasabası çevresinde, Kayseri Soğanlı vadisinde ve Aksaray Selime köyü civarında bulunmaktadır. Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp, Derinkuyu, Kaymaklı, Ihlara ve çevresini içine alan bu bölgenin bir ucu bugünkü Nevşehir'de bir ucu Aksaray'da diğer ucu ise Kayseri'dedir. Bölge doğal güzelliklerinin yanı sıra jeopolitik bakımdan elverişli olduğundan birçok uygarlığa ev sahipliği de yapmıştır. Bu sayede tarihsel süreç içerisinde kültürel ve sosyal açıdan da önemli değişimlere uğramıştır. Bugün Kapadokya sosyal, tarihsel, kültürel ve coğrafi açıdan dünyada benzeri az görülen bir zenginliğe sahip bir yerleşimdir. Hititler, Kimmerler, Frigyalılar, Romalılar, Bizanslılar gibi sayısız uygarlığa ev sahipliği yapıp Hristiyanlık gibi tüm dünyada kabul görmüş bir dinin yayılmasında önemli etkileri olan Kapadokya'da Peri Bacalarının yanı sıra, kayaların içine oyulmuş yeraltı şehirleri ve çok sayıda kaya kilisesi bulunmaktadır

1.GÜN: TUZ GÖLÜ, AĞZIKARAHAN, AVANOS, SİNASOS

Turumuza Kapadokya yolu üzerindeki Şereflikoçhisar ilçesi sınırlarında bulunan Tuz Gölü'nü ziyaret ederek başlıyoruz. Suların çekilmesiyle birlikte bembeyaz tuzlarla kaplanan bölgenin zihninizden silinmesi zor olacak. Nevşehir'e doğru yol alırken tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan Selçuklu Kervansarayı Ağzikarahanı görüp Avanos'a ulaşıyoruz. Öğle yemeğinden sonra Hitit döneminden beri Avanos'la özdeşleşmiş çömlek atölyelerini ziyaret ediyoruz. Eğer yeteneğiniz varsa burada çömlek yapmayı deneyimleyebilirsiniz. Ziyaretimizin ardından peri bacası oluşumunun tüm evrelerinin görülebildiği ve Rahipler Vadisi olarak da bilinen Paşabağa geçiyoruz. Ardından 1950'lere kadar yerleşim alanı olan Zelve Açık Hava Müzesini, karakteristik kaya şekilleriyle göz alan Devrent Vadisini, eski adı Sinasos olan Mustafapaşa Kasabasını ve şarap fabrikası ziyaret ettikten sonra otele yerleşiyoruz. Kapadokya ile sembol olan Kaya evlerinden birinde konaklamamızı yapabilir ve değişik bir deneyim yaşayabilirsiniz. Dilerseniz de güneşin doğuşunu Kapadokya üzerinde uçan balonlar ile yapabilir ve unutulmaz bir şekilde güne başlayabilirsiniz.

2.GÜN: GÖREME, UÇHİSAR, DERİNKUYU, IHLARA VADİSİ

Kahvaltı sonrasında bölgenin en meşhur peribacalarından olan Çatalkaya Peribacaları (Üçgüzeller), UNESCO Dünya Kültür Miras listesinde yer alan Göreme Açık Hava Müzesi'ni gördükten sonra, güzel kareler yakalamak için Göreme Kasabasını yukarıdan gören bir noktada ve Uçhisar'ın altında fotoğraf molaları veriyoruz. Sonrasında tüm Kapadokya Bölgesi'ni tepeden izlemek için bölgenin en yüksek noktası olan Uçhisar'a zorlu bir o kadar da macera dolu bir tırmanış gerçekleştiriyoruz. Öğle yemeğinizde çok fazla zaman kaybetmemek için açık büfe hizmet veren restoranlardan yana kullanmanızı tavsiye ediyoruz. Yemekten sonra gezimizin belkide en çok akılda kalıcı yerleri olan Derinkuyu veya Kaymaklı Yeraltı Şehirlerini ziyaret ederek yer altındaki yaşanmışlıkları görüyoruz. Tabi uzun boyluysanız sorun yaşayabilirsiniz... Sonrasında bir krater gölü olan Narlıgöl'ü görüp Hasan Dağı eteklerinde bulunan Ihlara Vadisi'ne gidiyoruz. Vadi içinden akan Melendiz Çayı kenarından kuş sesleri ve vadinin dinlendirici doğası eşliğinde yapılacak 1 saatlik yürüyüş sonunda Belisırma Köyü'nde alacağımız çaylarımız ile turumuzu tamamlıyoruz.

FAKÜLTEMİZDEN

ULUSAL VE ULUSLARARASI MAKALELER

- ***Yalçın B.** (2016). "Sağlık Turistlerinin Medikal Destinasyon Seçimini Etkileyen Faktörler." Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S. 43.
- ***Demir, A.K. ve Yalçın, B.** (2016). "Genç tüketicilerin içecek tercihinin basamaklama yöntemi ile belirlenmesi." Business and Economics Research Journal, Volume 7, Number 1.
- ***Akdu U. ve Akdu, S.** (2016). "Duygusal Emek ve İş Stresinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkileri: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerinde Bir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(47), 1142-1153.
- ***Akdu U. ve Akın M. H.** (2016). "Film ve Dizilerin Destinasyon Tercihine Etkileri." Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research ,9(45), 1042-1052.
- ***Akdu U., Bostan S. ve Akdu S.** (2016). "Hastanelerde Otel Konforunda Oda Tasarımı, Beş Yıldızlı Otel Odasını Örnek Edinme." Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (36), 401-418.
- ***Ödemiş, M. ve Yeşiltaş, M.** (2016). "Arama Konferansının Bir Stratejik Yönetim Aracı Olarak Otel İşletmelerindeki Önemi Belirlemeye Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma." Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1, 2016, 13-34.

ULUSAL VE ULUSLARARASI BİLDİRİLER

- ***Demirdağ, Ş.A., Kamber, S.S. ve Aydın, İ.** (2016) ."Turizm Sektöründe Staj Yapmış Turizm Öğrencilerinin Eğitim Seviyelerine Göre İş Tatmin Düzeylerinin Karşılaştırılması" 3. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi. Antalya; 27-23 Ekim 2016.
- ***Akdu, U. ve Akdu, S.** (2016) Duygusal Emek ve İş Stresinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkileri: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerinde Bir Araştırma (Bildiri Kitabı basılmadı) 2. Uluslararası Avrasya Turizm Kongresi /Konya 5-7 Mayıs 2016.
- ***Ödemiş, M. ve Çalık, İ.** (2016). "Korunan Alanların Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi: Gümüşhane Artabel Gölleri Tabiat Parkı Örneği", II. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi, 28-30 Nisan, Antalya.
- ***Düzgün, E. ve Çalık, İ.** (2016). Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Gümüşhane Süleymaniye Bölgesi'nin Değerlendirilmesi. I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi, 7-9 Nisan 2016, Erzincan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu, Erzincan.
- ***Akdu, U. ve Ödemiş M.** (2016). Gümüşhane Halkının Gümüşhane Turizmine Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma 1. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi/Erzincan 7-9 Nisan 2016
- ***Akdu, U. ve Akın M. H.** (2016). Turistik Destinasyon Tercihlerinde Dizi veya Filmlerin Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma 2. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi. S.245-253. Antalya 28-30 Nisan 2016
- ***Yalçın B.** Ilgaz F., Ilgaz B., Sürdürülebilir Rekreatif Turizm Kapsamında Simbiyo Şehir Uygulamaları, II. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi, 28-30 Nisan 2016, Antalya
- ***Taş, S. ve Başkan, K.** (2016). Çamlıhemşin Vadisinde Yiyecek İçecek İşletmeleri Menülerinde Yöresel Yemeklerin Kullanımı Gastronomi Turizm Kongresi, 17-19 Kasım, Balıkesir.
- ***Evren, S. ve Kozak, N.** (2016). Erciyes Kayak Merkezi'nin Performansının Ziyaretçi Algıları Kapsamında Değerlendirilmesi. N. Kozak ve Z. Aslan (Ed.). VIII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı içinde, (ss. 208-223). Nevşehir.
- ***Çaloğlu, D. Ö., Ödemiş, M. ve Hassan, A.** (2016). Mobil Pazarlama Çerçevesinde İzinli Pazarlamaya Yönelik Akademisyenlerin Tutumları. 15. Geleneksel Turizm Sempozyumu, 22 Nisan 2016, Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, Balıkesir.
- ***Düzgün, E. ve Acar, A.** (2016). Safranbolu Turizminin Sürdürülebilir Gelişiminde Unesco'nun Etkileri. 2. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi. 28-30 Nisan 2016, 322-339, Antalya
- ***Çalık, İ. ve Ödemiş, M.** (2016). "Turizm İşletmelerinde Maliyetler ve Kontrolü" kitabında "Turizm İşletmelerinde Diğer Maliyetler ve Kontrolü" bölümünün yazarlığı, Aralık 2016.
- ***Akdu U., Akın M. H.** (2016). 'Yönetim (Management)', Bölüm adı: (Faaliyetlerin Organize Edilmesi) Nobel Akademik Yayıncılık, Editör:Prof. Dr. Senem BESLER, Dr. Cihat ERBİL, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 381, ISBN:978-605-320-410-7, Türkçe (Kitap Tercümesi)
- ***Akdu U. Yirik Ş.** (2016). Medikal Turizm Kapsamında Hastane Otelciliğinin Geliştirilmesinde Hizmet Kalitesinin Önemi; Eğitim ve Araştırma Hastanesi Uygulaması. Antalya Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği (Ulusal) (Hakemsiz) Araştırma Raporu).

FAKÜLTEMİZDEN HABERLER

- *ÖYP kapsamında Anadolu Üniversitesinde doktora eğitimini sürecinde olan Arş. Gör. Dr. Savaş EVREN doktora eğitimini tamamlayarak fakültemiz akademik kadrosuna katılmış olup, Temmuz ayında görevine başlamıştır.
- *Turizm Fakültesi Fakülte Sekreterliğine Barış PİR Ekim ayında atanarak görevine başlamıştır.
- *Fakültemiz öğretim elamanlarından Öğr. Gör. Ertuğrul DÜZGÜN ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim elemanlarından Arş. Gör. Ayşegül DÜZGÜN, 24 Eylül 2016 tarihinde dünya evine girmişlerdir.

Turizm Fakültesi Adına İmtiyaz Sahibi

Prof. Dr. İhsan GÜNAYDIN

Editör

Öğr. Gör. Sedat TAŞ

Genel Yayın Yönetmeni

Öğr. Gör. Ertuğrul DÜZGÜN

Yayın Kurulu

Yrd. Doç. Dr. Bilal YALÇIN

Yrd. Doç. Dr. Uğur AKDU

Yrd. Doç. Dr. İsmail ÇALIK

Arş. Gör. Serap AKDU

Öğr. Gör. Murat ÖDEMİŞ

Arş. Gör. S. Seda KAMBER

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ TURİZM FAKÜLTESİ

Bağlarbaşı Mahallesi 29000 Gümüşhane

Telefon: 0 456 233 12 71

Fax: 0 456 233 12 76

E-posta: turizm@gumushane.edu.tr